

УДК: 781.85.954.6

Корнюхіна А. В.

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Нововведення або інновації, характерні для будь-якої професійної діяльності людини і тому природно стають предметом вивчення, аналізу та впровадження. Інновації не виникають самі по собі, вони є результатом наукових пошуків, передового педагогічного досвіду окремих педагогів і цілих колективів.

Включення педагога в інноваційну діяльність впливає на підвищення рівня його професійної компетентності, активізує його прагнення до отримання нових знань, до підвищення атестації, до самовираження, самореалізації при вирішенні педагогічних завдань, до розвитку творчого потенціалу, наслідком чого є стимулювання інтересу відвідування занять дітьми. Метою статті є розгляд проблеми розвитку музичних здібностей дітей дошкільного віку за допомогою інноваційних методик музичного виховання.

Все частіше в сучасній науково-педагогічній літературі зустрічається поняття «інновація», яке по-різному тлумачиться дослідниками.

Сьогодні в науковому середовищі немає єдності в тлумаченні поняття «інноваційна діяльність». Солопанова Н. А. у контексті музичної освіти вважає за можливе розуміти її як цілеспрямовану і організовану творчу діяльність, що включає різні взаємопов'язані і взаємообумовлені види робіт для досягнення оптимальних результатів музичної освіти [4, с. 63].

Ходанович А. І. вважає, що педагогічна інновація – це освітня діяльність, пов'язана з іншим, ніж в масовій практиці і культурній традиції, процесом становлення особистості, з іншим поглядом і підходом до освітнього процесу [6, с. 74]. Інноваційна методика музичного навчання – це інноваційна система поглядів і методів, об'єднана єдиним фундаментальним задумом, що передбачає більш ефективну реалізацію процесу музичного виховання.

Більше тридцяти років у всьому світі відома інноваційна методика навчання гри на скрипці «Colourstrings» («Кольорові струни»). Методика розроблена угорським педагогом-скрипалем Г. Зілвеем і ґрунтується на принципах системи музичного виховання Золтана Кодая. Завдяки методиці «Кольорові струни» багато поколінь дітей стали як

музикантами-професіоналами, так і аматорами. Ця методика початкового навчання гри на скрипці з успіхом використовується в багатьох країнах.

З метою підвищення інтересу дітей до музичних занять Г. Зілвей розробив серію музичних казок, оповідань, книжок і записав музичні твори для домашнього прослуховування. Таким чином, доінструментальна підготовка включає спів пісень, виконання вправ, знайомство з донотним музичним записом [2, с. 99].

Основний розділ методики – це навчання на основі релятивного сольфеджіо. У чотирьох книгах – "А", "В", "С", "D" – представлений матеріал для оволодіння дитиною початковими навичками гри на скрипці, розвитку музичного слуху, ритмічного почуття і оволодінням основами ансамблевого музикування. Однією з головних особливостей даних книг є використання кольору і візуальних презентацій. За допомогою кольору активізується процес навчання, він робиться більш простим і приємним. Ритм, висота звуку, інтервали, елементи музичної грамоти подаються візуально, відповідно до особливостей дитячого сприйняття.

Методика поєднує в собі форми індивідуального і групового навчання. З перших уроків навчання дитина опановує основами камерного музикування та ансамблевої гри за допомогою гри різних дуєтів, тріо, квартетів та п'єс для камерного оркестру. Така різноманітна ансамблева гра сприяє соціалізації дитини і прояву її лідерських і комунікативних якостей.

Хелен Хайнер (Олена Ніколаєва) розробила авторську інноваційну систему навчання гри на фортепіано «SoftWayToMozart» – ефективний інноваційний курс навчання музичної грамоти та гри на фортепіано для всіх бажаючих від двох років и старше за допомогою дитячої музичної гри. Курс розроблено у США та з успіхом застосовується вже в 48 країнах світу. У своїй книзі «Стати талановитим музикантом? Легко!» Хайнер пропонує багато оригінальних методів і принципів навчання. Завдяки унікальній і ефективній методиці діти вже в ранньому віці починають грати на фортепіано двома руками, демонструють здатності швидкого читання нотного тексту і, найголовніше, не втрачають інтересу до занять музикою, продовжуючи займатися з великим захопленням. Хайнер переконана, що навчати музиці необхідно не тільки обдарованих дітей, а й усіх і кожного, оскільки саме заняття музикою сприяють повноцінному розвитку інтелектуальних здібностей дитини. Епіграфом до її книги, а по суті, і до всієї концепції, стали слова Архімеда: «Дайте мені точку опори – і я переверну світ!» [5, с.2].

Програма Хелен Хайнер розвиває в першу чергу координацію, завдяки чому відпадає необхідність пояснювати дитині, якими пальцями слід грати: з часом вона сама все засвоює. До того ж в програмі до п'ятого рівня відсутнє таке поняття, як ритм. На думку педагога, дитину на

самого початку навчання ритм, розмір тактів цікавить найменше, і тому дуже важливо на початковому етапі не відбити інтерес, не надто глибоко занурювати учня в тонкощі музичної теорії.

Щоб було легше читати ноти з листа, творці програми «Soft Mozart» придумали безліч способів. Наприклад, вертикальне розташування нотних лінійок, їх «розширення» для більшої наочності. На нотах, які треба зіграти як в басовому, так і в скрипковому ключах, запалюється промінь світла. Ноти для кращого запам'ятовування позначаються предметами (наприклад, нота «до» – «door» – двері), а при помилці, поки малюк її не виправе, програма зупиняє «хід» нот. Всі зроблені помилки при цьому караються «павуками».

Подібні спрощення допомагають засвоїти інструмент дітям навіть самого маленького віку, а також дорослим, які ніколи раніше не грали на фортепіано. Для створення програми було вибрано саме фортепіано, тому що цей інструмент є базовим для будь-якого музиканта.

З розвитком прогресу в світі й в освіті, у процесі навчання стали з'являтися комп'ютер, мультимедійне обладнання, проектор, екран. Все це дає можливість педагогам демонструвати презентації, відеофрагменти опер і балетних вистав, використовувати диски з кращими зразками класичної музики. Дітям надається унікальна можливість здійснити віртуальні екскурсії по музеях світу, здійснити подорож по країнах і епохам, знайомлячись із зразками музичного мистецтва, зустрітися з кращими виконавцями світу, з різноманітними стилями і напрямками в музичному мистецтві. Все це дозволяє реалізувати на практиці ті ідеї, які сприяють ефективному вирішенню освітніх завдань, досягненню нової якості навчання.

На рубежі ХХ і ХХІ століть в музичній творчості та педагогіці з'явився новий напрям, обумовлений швидким розвитком індустрії електронних музичних інструментів: від найпростіших синтезаторів до потужних музичних комп'ютерів. У сучасному електронному музичному інструментарії втілилися століттями накопичені інформаційні технології музики і мистецтва музикування.

На думку дослідників Горбунової І. Б. та Панкової А. О., використання сучасних музично-комп'ютерних технологій на уроках музики робить навчання яскравим, цікавим, таким, що запам'ятовується для учнів будь-якого віку, формує емоційно-позитивне ставлення до предмету [1, с. 14]. На даний момент існує величезна кількість навчальних програм, націлених на різні сторони розвитку музичних здібностей.

Розвиток співочих навичок і елементарного інтонування – важливий етап у формуванні музичних здібностей. Відомий музикознавець А. Островський в роздумах про естетичне і професійне значення інтонаційного засвоєння пісенного фольклору підкреслював

значимість його вивчення. Колискові пісні, потішки, прислів'я, скоромовки і казки збагачують словниковий запас, розвивають артикуляційний апарат, слух і т. д. Тут можна навести приклад додатків «Потішки» і «Скоромовки на картоні», котрі в інтерактивній формі допомагають учням впоратися з артикуляційними проблемами. Додаток Vocalist Lite містить різноманітні вправи, що розвивають навички співу і розширюють вокальний діапазон. Можна імпортувати необхідні мелодії, співати, а на екрані миттєво виводяться коментарі, якщо була заспівана не та нота.

Використовуючи на уроках програму «Walk Band» або «GarageBand», можна створювати цілий оркестр з різних інструментів, що є прекрасною альтернативою шумових оркестрів. Така форма роботи буде ефективною для розучування нових ритмічних малюнків.

Значну допомогу в проведенні музичних занять дають музичні енциклопедії. Дуже цікава «Енциклопедія музики Кирила і Мефодія», де представлені відомості практично про всі сучасні групи і виконавців, музичні альбоми. Можна простежити історію розвитку тієї чи іншої групи, прослухати запис або переглянути відеокліп. У розділі «Вікторина» будуть запропоновані різні питання і музичні фрагменти для перевірки знань.

На уроках музичного виховання можна також використовувати таку програму, як «Шедеври музики». У ній містяться оглядові лекції з різних напрямків музики, починаючи від епохи бароко і закінчуючи сучасною музикою, представлені біографії композиторів, історія створення відомих творів, коментарі до них, аудіо та відеофрагменти. Також є словник різних термінів і музичних інструментів. Не менш цікава програма «Музичний клас», де є можливість займатися як музикою, так і сольфеджіо.

У музичних іграх «Музичні кубики», «Music Hero», «Music Quest» та ін. діти можуть визначати інструменти, тривалості, ансамблі, ноти і складати музичний диктант з кубиків.

Існують програми для написання нотного тексту, для його редагування, наприклад, «Final». Цю програму можна використовувати для твору мелодій, аранжування, для інструментування музичного твору.

Цікавий синтез являє собою використання на уроках синтезатора і комп'ютера. Дітям цікаво і послухати твір у виконанні викладача, і самостійно спробувати виконати мелодію різними тембрами або просто пограти з вподобаним тембром.

Тривимірність, анімація, відео, звук, імітація традиційних образотворчих технік, інтерактивність, гіпертекстуальність комп'ютерних програм дозволяє ефективніше розвивати всі види сприйняття і задіяти при проведенні уроку всі види пам'яті: зорову, слухову, моторну, образну, асоціативну. Це значно підвищує інтенсивність проведення уроку,

особливо під час проведення уроків-презентацій, а також сприяє розширенню міжпредметних зв'язків при викладі матеріалу уроку [3, с.17].

Так, наприклад, при вивченні теми «Музика народів світу», після прослуховування музичних фрагментів на карті знаходиться дана країна або регіон. За допомогою програми «Музичні інструменти народів світу» учням демонструються інструменти, які використовують народи цієї країни або регіону, розповідається історія їх створення, матеріали, з яких вони виготовлені, прослуховується звучання даних інструментів, обговорюється їх національний колорит. Діти мають можливість не тільки отримати відомості про різні музичні інструменти, а й віртуально пограти на них.

Таким чином, для розвитку музичних здібностей дітям ефективно використовувати комп'ютерні програми на уроках музики можна у групах і молодшої, і середньої ланки, підбираючи навчальні програми з урахуванням віку дитини, її підготовленості до сприйняття матеріалу, що викладається. Використання комп'ютерних технологій в музичній освіті сприяє підвищенню інтересу до навчання, його ефективності, розвиває дитину всебічно, активізує батьків в питаннях музичного виховання і розвитку дітей.

Для педагога, інтерактивні ресурси значно розширюють базу при підготовці до занять, пов'язану не тільки зі світом музики, а й зі світом мистецтва в цілому, а вміння користуватися комп'ютером дозволяє розробляти сучасні дидактичні матеріали і ефективно їх застосовувати.

Не варто забувати, що використання МКТ в музичному вихованні дошкільнят – це тільки засіб для реалізації цілей і завдань, поставлених перед педагогом. Який би позитивний, величезний потенціал не мали інформаційно-комунікаційні технології, замінити живе спілкування педагога з дитиною вони не можуть і не повинні.

Література

- 1. Горбунова І. Б., Панкова А. О.** Комп'ютерна музична творчість: теорія і практика / І.Б. Горбунова, А. О. Панкова. – Саарбрюккен, 2014. – 133 с.
- 2. Завалко Є. В.** Дитяча скрипкова педагогіка: інноваційний підхід / Є. В. Завалко. – К.: Центр навчальної літератури, 2014. – 376 с.
- 3. Ісправних Т. В.** Інформаційні технології на уроках музики / Т. В. Ісправних // Викладання музики. – 2007. – № 10. – С. 15.
- 4. Солопанова Н. А.** Інноваційна діяльність як феномен духовно-творчої практики вчителя музики / Н. А. Солопанова // Мистецтво в школі. – 2007. – № 2. – С. 63-65.
- 5. Хайнер Х.** Стати талановитим музикантом? Легко! Або думки про традиційне викладання музики, в якому немає точки опори / під ред. Н. Курдюмова. – Інтернет-ресурс: 2007. – 100 с.
- 6. Ходанович А. І.** Інноваційний аспекти сучасних освітніх технологій /

А. І. Ходанович // Економіка та держава. 2003. – № 2-3. – С. 73-75.

Корнюхіна А. В. Інноваційні методики музичного виховання та розвитку здібностей дітей дошкільного віку.

У статті розглянуто проблему розвитку музичних здібностей дітей дошкільного віку за допомогою інноваційних методик музичного виховання. Розкриваються основні поняття та характеристики інноваційної діяльності педагога, розглядається значення інновацій у вихованні дошкільників.

Представлені різні підходи та методи навчання, а також провідні інноваційні методики музичного виховання та розвитку музичних здібностей дітей.

Ключові слова: музичні здібності, діти дошкільного віку, педагогічна інновація, методика, інноваційні підходи, музичне виховання.

Корнюхіна А. В. Инновационные методики музыкального воспитания и развития способностей детей дошкольного возраста.

В статье рассмотрена проблема развития музыкальных способностей детей дошкольного возраста с помощью инновационных методик музыкального воспитания. Раскрываются основные понятия и характеристики инновационной деятельности педагога, рассматривается значение инноваций в воспитании детей-дошкольников.

Представлены различные подходы и методы обучения, а также ведущие инновационные методики музыкального воспитания и развития музыкальных способностей детей.

Ключевые слова: музыкальные способности, дети дошкольного возраста, педагогическая инновация, методика, инновационные подходы, музыкальное воспитание.

Korniukhina A.V. Innovative methods of musical education and development of abilities of children of preschool age.

New approaches to musical education require the use of absolutely different, most effective pedagogical technologies in the development of the musicality of children. The article studies the problem of development of musical abilities of preschool children with the use of innovative methods of musical education. In pre-school childhood the child shows a great desire for independence, for various actions, including for musical activity, if for this there are the necessary pedagogical conditions. Particular attention is devoted to the study of the leading systems and methods of musical education of children. The basic concepts and characteristics of the teacher's innovative activity are disclosed, the significance of innovations in the upbringing of preschool children is examined. Different approaches and methods of teaching are

presented, as well as leading innovative methods of musical education and development of musical abilities of children. The problems of specific changes caused by computers in the field of general and professional music education are considered. New educational creative media musical computer technologies are analyzed. The author characterizes the intensity of the lesson, using electronic music encyclopedias, music computer games, programs. A special attention is paid to the development of basic singing skills and intonation. The article presents interactive resources that can significantly expand the base in preparation for lessons. The author concluded that three-dimensionality, animation, video, imitation of traditional visual techniques, interactivity of computer programs allows to effectively develop all kinds of perception of children and to involve all kinds of memory in the conduct of the lesson: visual, auditory, motor, imaginative, associative.

Key words: musical abilities, children of preschool age, pedagogical innovation, methodology, innovative approaches, musical education.

Стаття надійшла до редакції 13.02.2017 р.

Прийнято до друку 30.02.2017 р.

Рецензент – д. пед. наук, проф. Сташевська І. О.